

„Mindnyájunknak elemi joga van a csendhez!”

Möller mérnök, minden zajok szakértője beszél a „city noise“-ről, zajdiagnózisokról és arról, hogy Budapest — mégis csak csendes város

(Saját tudósítónktól.) Az ókori Sybaris város lakói, — akiket »rút sybariták«-nak becéznek manapság — ezelőtt kerek kétezeröttszáz évvel megalkották az első zajellenes törvényt. Kimondták ebben, hogy mindazok, akik zajos ipart űznek, külön városrészben tartoznak letelepedni.

A zajos ipart űző sybariták régóta, végkép elcsendesedtek, de késői utódjuknak: a modern embernek ezerféle ördögmasinája újra időszerűvé tette a csend biztosításának kérdését. A sokat emlegetett technikai haladás mindig nagyobb zajt csapott és ma már úgyszólván kibíráhatatlanná vált a »city noise«, a nagyvárosok lármája. Alig pár éve, hogy tervszerű harc indult ellene, de a kérdés magyar szakértőjének, Möller mérnöknek dolgozószobájában már egy egész falat beborítanak a zajról írt tudományos könyvek.

Egy tudomány nevet keres

— A zaj elleni küzdelemmel főleg az angolok foglalkoznak, — mondja — akiknek egyébként is valami sajtóságos érzékük van akusztikai problémák iránt. *Zajellenes Ligát* szerveztek és amikor ennek londoni kongresszusán résztvettem, valósággal lenyűgözött az a szakszerűség, amellyel a láрма elleni küzdelmet megszervezték és vezetik.

— De ettől eltekintve, messze túlnő az elmélet keretein az egész, hiszen végeredményben a probléma mindnyájunk bőrére megy. Az autódudák a mi fülünkbe bűgnak, a villamosvezetők néha mintha a dobhártyánkon vernék a csengőt, a szőnyegporolást van úgy, hogy a hátunkon érezzük és az egész nagyvárosi élet nem más, mint örökösön megújuló, fáradhatatlan támadás a hallászerveink ellen. Pedig mindnyájunknak elemi joga van a csendhez.

— Furcsa tudomány ez a miénk — folytatja. — *Nincs neve*, sőt sokáig nem volt igazi mértékegysége sem. *Alig van relatívabb dolog, mint a zaj*, mert néha az óraketyegés az idegeinkre megy és közismert a régi angol tréfa, mely szerint a fülsiketítő gőzkalapács kezelője rászól a mellette álló munkásra, hogy ne doboljon az ujjával, mert az idegessé teszi. *Schopenhauer* oldalakat írt a zaj átkosságáról, *Wells* azonban, aki a Zajellenes Liga kongresszusának egyik ülésén elnökölt, nagy derűltéssel közben jelentette ki, hogy csak zajos városi lakásán tud dolgozni, mert vidéken idegessé és türelmetlenné teszi őt a csend.

— Tehát nem lehet mérni a zajt?

— De lehet. Sikerült egy meglehetősen bonyolult, logaritmikus mértékegységet találni, a *phon*. Bizony még ennek is megvannak a maga fogyatékosai, de legalább mégis egy mértékegység, amivel számítani lehet. A modern zajmérők *phon-skálával* készülnek. Ezekkel megmérték, hogy egy normális személyautó pl. sík területen alig okoz 45 phon zajt, míg a nagyvárosok zajnívója 60—70 phon közt mozog, a Niagara leghangosabb pontja pedig 85 phon.

— És mindnyájunk kedvence: a betontörő légnymósos kalapács?

— Ez több, mint a Niagara. Kileneven phon.

Azok az átkozott fogaskerekek

Azután arról esik szó, hogy voltaképpen hogy keletkezik a láрма, mik a nagyvárosi élet legkomiszabb zajforrásai.

— Sorrendet nehéz köztük megállapítani. Első helyen mégis a közlekedési zajok állnak. A belvárosi villamos, az átvonuló teherforgalom, a különféle közlekedési jelzések a nagyvárosi láрма főtényezői. Csak ezután következnek a laksűrűség folytán előálló zajok. Mert a laksűrűség is lármát jelent.

— Érdekes megállapításhoz jutott a tudomány a zajforrások vizsgálatánál — mondja Möller mérnök. — Megállapították, hogy a zaj előidézésében igen nagy szerepe van a fogaskerekeknek. Rosszul illeszkednek, kikopnak, vagy túlzottan súrlódnak. Ennek a megállapításnak eredménye, hogy Németországban külön bizottság alakult a fogaskerékszaj csökkentésére, Angliában is külön tudományos intézet foglalkozik a kérdéssel. Kísérleteznek bakelittel, műgyantával s máris igen értékes eredményeket értek el.

— Mik tehát a zaj elleni általános teendők?

— Mindenekelőtt a zajgócok megállapítása, zajmérő-készülékkel. Aztán az így megállapított zajgócokon kell csökkenteni a lármát, minden rendelkezésre álló eszközzel. Ha nagyon zörög az úttest, bevonják *faburkolattal*, ha esattognak a lópaták, *gumipatkót* tesznek rá. Franciaországban már *gumikerekű vasutakkal* is kísérleteznek, nem beszélve a gumival bevont útközlőkről, amelyek elviselhetővé teszik a sínek melletti házak tűrhetetlen lármáját.

Lármában nem lehet nőni

— A szubjektív kellemetlenségen kívül van valami hatása a zajnak az emberi szervezetre is? — kérdezzük.

— Feltétlenül. Nem beszélek itt arról, hogy

a különböző ipari zajok néha milyen katasztrofális jelentőségűek. (A kazánkovácsok úgyszólván kivétel nélkül megsüketülnek.) De tudományos megállapítás szerint 27 olyan ipar van, mely megtámadja a vele foglalkozók hallászervét.

— Ilyen például?...

— *A taxisofőrség is.*

Most a különböző kísérletekről beszél Möller. Amerikai tudósok állatokat neveltek csendes helyen és állandó zajban. Az utóbbiak fejlődésben messze elmaradtak a többtől és kivétel nélkül kisebbek lettek azoknál, melyek csendes körülmények közt fejlődhettek. Ebből természetesen az emberi szervezetre is lehet következtetéseket vonni.

Lord Horder, a kiváló angol orvosprofesszor sérült emberi agyvelőkkel kísérletezett. Megállapította, hogyha egy agysérült mellett felfújt papírzacskót pukkantanak el, akkor 7 másodpercig *négyszeres nyomás alá kerül az agya a keletkezett zajtól* és csak 30 másodperc múlva áll helyre a normális állapot. Egy másik tudós, *Morgan* dr. 50 könyvet osztott ki hallgatói közt s megfigyelte, hogy a zaj következtében lélegzetük meggyorsul és figyelmük csökken. Irógép-kisasszonyok viszont 18%-kal fokozott energiával ütik a billentyűket, ha zajban kell dolgozniuk. Ezekből szűrte le lord Horder azt a megállapítást, hogy *a zaj lassan ölő mérge*, melynek nem annyira kimutatható, de folytonos behatása a szervezet súlyos kárára van.

Zajdiagnózt Budapestnek!

Felvetjük a kérdést, hogy mik a speciális pesti zajproblémák.

— A zajos metropolisok közt, bármily hihetetlenül hangzik is, Budapest igen előkelő helyen áll. A sokat szidott csendrendelet ismertté tett bennünket a külföld előtt és zajnívónkon igen sokat javított. Ha mégis nagyon találjuk a fővárosi lármát, jusson eszünkbe az az úr, mely a csendrendelet szabályai és gyakorlati megvalósításuk közt van.

Az igazi általános esendesinálást azonban a *zajgócokon kellene kezdeni*. Különösen sokat panaszkodnak a Margit körútra és a Vilmos császár útra, ahol az átvonuló teherforgalom igen nagy problémát okoz és főként sok kellemetlenséget az ott lakóknak. Emellett azonban a *főforgalmi utak* és az úgynevezett *lakóuccák szétválasztása* is igen fontos volna. Gondoljunk csak a Király uccára, vagy a többi zajos mellékúccára, ahol emberek élnek, tűrhetetlen lármában. A közlekedési jelzések megszüntetése egyes útvonalakat csendesebbé tett, de még mindig itt maradt a sok megoldatlan probléma és itt maradt a nagyvárosi ember, aki sok bajában — még csendben sem lehet.

... nincsen olyan zajgóc ...

Sok meggyőződéssel hangjában beszél Möller mérnök:

— Budapesten már méréseket végeztek arra vonatkozólag, hogy hol milyen minőségű a levegő, hogy a város különböző pontjain milyen intenzitású a napsütés. Igen sürgős volna tehát egy *zajmérő-készülék* beszerzése.

— Drága?

— No. Már 1500 pengőért lehet kapni és 3000 dollár a legközelebb. Az ezzel végzett mérések alapján meg lehet szerkeszteni a főváros zajtérképét. Rögtön megállapíthatók a zajgócok és — sóhajt — *nincsen olyan zajgóc, amelynek ne lenne orvossága.*

A csend dícsérete

— És nagyon sok függ a neveléstől is. A közönséget rá kell szoktatni, hogy ne okozzon fölösleges zajt. Ez a dolog nyitja. Hiszen mindenki szereti a csendet, a főváros lakosságának tíz év alatt 20%-a költözött át Budára, éppen a csend miatt. Be kell látnunk, hogy nem az a zaj, amit más csinál, hanem az is, amikor mi túlközlünk, kiabálunk, átfutunk a villamos előtt utolsó percben, hogy irgalmatlanul ránkessengessen.

— Zajellenes, esendszerető közvéleményre van szükség.

— És ha csend lesz?

— Akkor sokkal több a boldog, nyugodt ember.

*

(Fülelünk a zajellenes ember házában. Sajnos, meg kell állapítani, hogy az irógép itt is csak kopog, a telefon berreg, a nyitott garázsban egy kis Renault áll, mely holnap súlyos phonokkal fogja növelni a város zaját és a kapu nagyot esikordul, amikor kilépünk a Nárceisz uccába.

Viszont: Az Orbánhegyen gyönyörű a tavaszi éjszaka. Olyan csend van, hogy azt phonokban ki sem lehet fejezni. Minden zajok szakértőjének remek kis villája fölött még a Göncölszeker sem mer nyikorogni.)